

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A közszolgálati műsorszórók programjainak a kötelező („must carry”) vezetékös elosztása fejében járó és az ORTT Műsorszolgáltatási Alapja által fizetendő díj

Ügyszám: SZJSZT 39/2003

A megbízásban foglaltak:

A rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi L. törvény (a továbbiakban: „az Rtv.” vagy „a médiatörvény”) műsorelosztó rendszerek által történő műsorelosztásra vonatkozó 117. §-ának (1) bekezdése szerint: „1996. július 1.-től az üzemben tartó köteles rendszere révén elosztani a közszolgálati műsorszolgáltató valamennyi műsorát, amennyiben ezek vételkörzete kiterjed az adott fejállomásra.” Ezt a tevékenységet a műsorelosztó alapszolgáltatásként, többletdíj felszámítása nélkül köteles végezni. (Ez az ún. *must carry*, azaz továbbközvetítési kötelezettség.) Az Rtv. 117. §-ának módosítása 1999. szeptember 1-től lépett hatályba; korábban ezért jogdíjat nem kellett fizetni.

Tekintve, hogy a jogdíj megfizetése az előfizetőkre nem hárítható át (a „must carry” miatt), azt a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „az Szjt.”) 28. §-ának (6) bekezdése szerint a Műsorszolgáltatási Alapból kell megfizetni (Rtv. 78. § (7)).

A fentiek alapján egyrészt az ORTT és az Alap, másrészt pedig az Artisjus Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (a továbbiakban: „az Artisjus”) között a hivatkozott törvényhelyek hatályba lépése óta évről évre a szerzői jogdíj megfizetéséről megállapodás jön létre.

Az Artisjus 2003. november 24.-én írásban jelezte, hogy az eddigi „gyakorlattól” eltérően a jövő évi fizetendő jogdíj összege nem csak az infláció miatt kerül korrigálásra, hanem – egyfajta kompenzációként – jelentősebb mértékben fog emelkedni. Az inflációt meghaladó emelés indokául a Szjt. folyamatban levő változását hozta fel indokul; nevezetesen a 28. § (4) bekezdésében meghatározott felosztási szabályok módosulását („... az év végére várható hivatalos inflációt meghaladó mértékű 18%-os emelésre tettünk javaslatot. Ez foglalja magában az új jogosulti csoport 9%-os részesedését, és a többi érintett jogosulti csoport ehhez igazodó vesztességét” – részlet az Artisjus hivatkozott leveléből). A törvénymódosítási javaslat szerint a filmalkotások mozgóképi alkotóit, illetve a filmírókat 1-1 százalékponttal, míg a zeneszerzőket és szövegírókat, illetve az előadóművészeket 3,5-3,5 százalékponttal kevesebb összeg illeti meg. A változás szerint új belépőként a hangfelvétel-előállítók a jövőben 9%-al fognak a felosztásból részesedni.

Az előbbieket követően az Artisjus részesedése a befolyt díjakból csökken, amely csökkenést a kábeltelevíziós tarifadíjak emelésével kívánja kompenzálni, amelynek eredményeképpen az Alap egyéb forrásai terhére fizetendő összeg emelkedik.

A megbízó által feltett kérdések:

1. Tekintettel arra, hogy a „szolgáltatás” – a must carry tárgyának mennyisége és minősége – nem változik, az árszínvonal változása pedig az évről évre való inflációkövetéssel kezelve van, van-e az Artisjusnak jogalapja arra, hogy a törvényváltozásból eredő bevételkiesését a tarifák megemelésével kompenzálja; azaz, hogy az inflációt jelentősen meghaladó mértékben emelje meg az Alap által fizetendő szerzői jogdíjat s ezzel egy „kétharmados” törvénybe, az abban szabályozott elosztási rendbe avatkozzon be?
2. Kérem a Testület szíves állásfoglalását azzal kapcsolatban is, hogy a szerzői jogi törvény módosításának előkészítésével vagy a tarifák felosztást kompenzáló emelésével kapcsolatban van-e az ORTT-nek véleményezési joga? Amennyiben valamiképpen kapcsolódhat e folyamatba, úgy milyen módon teheti ezt meg? Milyen más jogorvoslati lehetőségek állnak az ORTT rendelkezésére?”

Az eljáró tanács szakvéleménye:

I. Bevezető

Az eljáró tanács megállapítja, hogy az Alap a fenti 1. és 2. pont alatt lényegében négy kérdést tett fel. Ezek a következők (miután az eljáró tanács úgy látja, hogy előbb a díj megállapítására vonatkozó eljárással indokolt foglalkozni, s csak utána az adott ügyben vitatott díjmegállapítás kérdésével, majd pedig az általánosabb „háttérkérdésekkel” (a „kétharmados törvénybe való beavatkozás” és a törvényelőkészítés kérdéseivel) az említett kérdéseket az ennek megfelelő sorrendben tünteti fel:

1. Van-e az ORTT-nek véleményezési joga a szerzői jogi tarifák felosztást kompenzáló emelésével kapcsolatban? Amennyiben van ilyen joga, azzal mi módon élhet, s milyen jogorvoslati lehetőségek állnak az ORTT rendelkezésére?
2. Tekintettel arra, hogy az Alap által finanszírozandó „szolgáltatás” – a közszolgálati műsorszolgáltatóknak a kötelező módon való továbbközvetítése („must carry”) – mennyisége és minősége nem változik, az árszínvonal változása pedig az évről évre történő inflációkövetéssel kezelt, van-e az Artisjus-nak jogalapja arra, hogy a Szjt. változását, és az ebből adódó saját bevétel-kiesését a tarifák megemelésével kompenzálja?
3. Beavatkozhat-e az Artisjus a tarifa-emeléssel egy „kétharmados” törvénybe, „az abban szabályozott elosztási rendbe”?
4. Van-e az ORTT-nek véleményezési joga az Szjt. módosításával kapcsolatban?

Az eljáró tanács ezekre a kérdésekre – azok sorrendjében – a szakvélemény lenti III. részében válaszol (válaszainak lényegét **vastag betűvel** kiemelve). Ez előtt azonban szükségesnek tartja áttekinteni azt a sajátos jogi helyzetet – mind nemzetközi, mind európai,

mind pedig hazai szinten – amelyre tekintettel a „must carry” vezetékes továbbközvetítésekért az Alapot terheli a jogdíjfizetési kötelezettség. Ezzel a szakvélemény most következő II. része foglalkozik.

II. A közszolgálati műsorszóró társaságok programjainak kötelező vezetékes továbbközvetítésére vonatkozó nemzetközi, európai és hazai normák

A) Az Sztj. miniszteri indokolása a „must carry” vezetékes műsorelosztásra vonatkozó egyértelmű nemzetközi és európai szabályozás hiányáról, s arról, hogy miért ismeri el mégis a törvény a 28. § (6) bekezdése szerinti díjfizetési kötelezettséget

Az Sztj 28. §-ához fűzött miniszteri indokolásból az tűnik ki, hogy sem nemzetközi szinten, sem pedig az *acquis communautaire* szintjén nincs egységesen elfogadott álláspont a „must carry” továbbközvetítésekre vonatkozó szerzői jogi kötelezettségek tekintetében. Az indokolás vonatkozó részei így szólnak (a kiemelések az eljáró tanácstól valók):

„A médiatörvény 117. §-ának (1) bekezdése... értelmében a műsorelosztó rendszerek üzemeltetői a közszolgálati műsorszolgáltatók valamennyi műsorát kötelesek – „must carry”-típusú kötelezettségként – elosztani, többletdíj követelésének a lehetősége nélkül, pusztán az alapszolgáltatás díjtétele fejében. Ez a kötelezettség – a médiatörvény 2. §-ának 47. pontjában adott definícióval való összevetés alapján – a vételkörzetben terheli az üzemeltetőket. E definíció és a 117. § viszonyából viszont az következik, hogy a médiatörvény lényegében azonosítja a közszolgálati műsorszolgáltató „szolgálati övezetét” és „közvetlen vételi övezetét” (vételkörzetét).

A médiatörvény 117. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az elosztás valamennyi közszolgálati műsorszolgáltató számára díjmentes, és a közszolgálati műsorszolgáltató sem követelhet műsorai elosztásáért az üzemeltetőtől ellenszolgáltatást. Az üzemeltető a 117. § (1) bekezdésében meghatározott műsorszolgáltatások esetében mentesül a korábbi Sztj. 50/G. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jogdíj megfizetése alól...

Aggályok vetődtek fel azzal kapcsolatban, hogy a médiatörvény 117. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltak megfelelnek-e a Magyar Köztársaságot a szerzői jog területén kötelező nemzetközi szerződések előírásainak. ...

A médiatörvény említett szabályai és nemzetközi kötelezettségeink viszonyáról a következők mondhatók el.

A többi nemzetközi szerződés szempontjából is meghatározó jelentőségű, hogy a médiatörvény 117. §-ának (1) és (2) bekezdése ellentétes-e a BUE 11bis cikkében foglaltakkal. *Lehetséges a BUE 11bis cikke (1) bekezdésének olyan értelmezést tulajdonítani, amely alapján nem illeti meg a szerzőt az átvitel engedélyezésének kizárólagos joga, ha a vezetékes továbbközvetítés nem ér el az eredeti sugárzáshoz*

képest új, más közönséget. Egyes országok a kizárólagos jogot kifejezetten nem ismerik el a műsorsugárzó szervezet szolgálati övezetén belül, illetve az ilyen övezeten belül a kábeltelevízió által törvényi kötelezettség teljesítéseképpen végzett továbbközvetítés tekintetében. A 11bis cikknek ezt az értelmezését korántsem osztja a BUE valamennyi tagállama; jelentős arányt képviselnek ugyanis azok, akik a 11bis cikkben szabályozott kizárólagos jogot feltétlenül, a sugárzásra, illetve a vezetékes átvitelre vonatkozó közjogi előírásoktól (vagyis szolgálati övezettől, „must carry”-típusú kötelezettségektől) függetlenül elismerik és biztosítják. Összességében azonban a BUE 11bis cikkének egységes értelmezéséről még nem alakult ki olyan nemzetközi egyetértés, amely alapján egyértelműen megállapítható volna, hogy akár az „új közönség” elmélete, akár a kizárólagos jognak bizonyos körülményekre (szolgálati övezetre, „must carry”-szabályokra) figyelemmel történő el nem ismerése ellentétes a BUE 11bis cikkében foglaltakkal.

A médiatörvény 117. §-ának (2) bekezdése viszont – megfogalmazása szerint – nem a szerző kizárólagos jogának el nem ismeréséről szól, hanem az üzembentartót mentesíti az Szjt. 50/G. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jogdíjfizetési kötelezettség alól. A törvény szó szerinti értelmezése tehát arra az eredményre vezet, hogy az Szjt. alapján változatlanul szükség van a szerző hozzájárulására a sugárzott (vagy vezetékesen átvitt) műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával, vezeték útján a nyilvánossághoz történő egyidejű átviteléhez, de ezt a hozzájárulást a médiatörvény szabályánál fogva jogdíj fizetése nélkül is megadottnak kell tekinteni. *Ez pedig nem más, mint törvényi engedély a vezetékes továbbközvetítésre, mégpedig jogdíjfizetési kötelezettség nélkül. A BUE 11bis cikkének (2) bekezdése azonban ilyen jogi megoldásra nem ad lehetőséget: a joggyakorlás feltételeit ugyan megszabhatja a nemzeti jogalkotás, de e feltételek nem sérthetik a szerzőnek azt a jogát, hogy méltányos díjazásban részesüljön.*

Az Európai Megállapodásból fakadó jogközelítési kötelezettségeink „rugalmas”, „puha” megfogalmazása folytán – a BUE-vel való ütközés lehetőségétől eltekintve – jelenlegi helyzetünkben, a társult viszonyban nem követnénk el nemzetközi jogsértést akkor sem, ha az európai közösségi joggal teljes összhangban nem álló szabályozást alkotnánk vagy tartanánk hatályban. *Az idevágó közösségi irányelv (a Tanács 93/83/EGK irányelve) egyrészt eleve csak a több országot érintő, határokon átnyúló tényállásokra vonatkozik (márpedig a médiatörvényt a magyarországi műsorszolgáltatásra és műsorterjesztésre kell alkalmazni a törvény 1. §-ának (1) bekezdése szerint), másrészt nem rendelkezik a szolgálati övezeten belüli továbbközvetítés megítéléséről. Az irányelv tehát nem vonatkozik a médiatörvény 117. §-ának (1) és (2) bekezdésben szabályozott kérdéskörre, ezért a vele való összhang kérdése fel sem vetődik. Végül meg kell említeni azt is, hogy az irányelv főleg azért nem tér ki erre a kérdéskörre, mert arról még az Európai Unió tagállamai között is vita folyik.*

Az előzőekből kitűnik: a szerzői jogi alapon nyugvó továbbközvetítési jog és a műsorelosztó rendszerek üzembentartóit a médiatörvény szerint terhelő elosztási kötelezettség viszonyát rendezni szükséges. Kívánatos ez a törvényi szintű rendelkezések ütközésének elhárítása céljából, de még inkább azért, mert a BUE 11bis

cikkének többségi értelmezésére figyelemmel *a jelenlegi szabályozás kétséget hagy a felől, hogy belső jogunk eleget tesz-e nemzetközi kötelezettségeinknek.*

Mivel a Műsorszolgáltatási Alap egyik rendeltetése éppen a közszolgálati televíziózás és rádiózás előmozdítása, nem tűnik méltánytalannak, hogy a műsorelosztó rendszerek üzemeltetőit a vezetékes továbbközvetítés miatt terhelő szerzői jogdíjfizetési kötelezettségnek az elosztási kényszer alá eső közszolgálati műsorokkal kapcsolatban az Alap tegyen eleget az üzemeltetők helyett. Így látszik összeegyeztethetőnek a szerzők és más jogosultak méltányos díjazás iránti igénye és a közszolgálati műsorhoz való minél szélesebb körű hozzáféréssel kapcsolatos közérdek. Ennek alternatívája csak az lehetne, ha a jogdíjfizetés közvetlenül azokat az üzemeltetőket terhelné, amelyeket a törvény kötelez a közszolgálati műsorszolgáltatók műsorainak elosztására. Ez nemcsak az üzemeltetőkkel szemben volna méltánytalan és – egyes vélemények szerint – alkotmányossági szempontból is aggályos, hanem azzal is járhatna, hogy éppen az előfizetőknek felszámítható legalacsonyabb díjtétel emelkedne, tehát a nézők és a hallgatók drágábban jutnának a közszolgálati adók műsoraihoz.

A törvény 28. §-ának (6) bekezdése, 110. §-ának b) bekezdése és 111. §-ának (4) bekezdése az előzőekre figyelemmel állapítja meg az új szabályokat. Alkalmazásuk folytán – az érintett közös jogkezelő szervezet adatain alapuló számítás szerint – évente összesen mintegy 100-110 millió forint kiadás terhelné a Műsorszolgáltatási Alapot.”

B) Az eljáró tanács megállapítása a Szt. 28. §-ának (2) bekezdése szerinti díjigény jogi természetéről: a BUE 11bis cikke (2) bekezdésén alapuló törvényi engedélyhez kapcsolódó „méltányos díj”-ra való igény

A miniszteri indokolás fent idézett részei kellően alapos módon tükrözik a felkérés tárgyát képező „must carry” továbbközvetítésekre vonatkozó jogi helyzetet a nemzetközi egyezmények és az *acquis communautaire* szintjén, s megfelelő támpontot adnak az Szt. 28. §-ának (6) bekezdésében foglalt szabály jogi természetének a megítéléséhez. Ezzel kapcsolatban, az I. részben foglaltakat is összegezve, a következőket állapítja meg az eljáró tanács:

a) Nincs olyan nemzetközi szerzői jogi norma, amelyből olyan egyértelmű kötelezettsége lenne hazánknak, hogy a „must carry” kábeltelevíziós programelosztásra is kiterjessze a díjfizetési kötelezettséget. E szempontból elsősorban a BUE 11bis cikke (1) bekezdésének (ii) pontja irányadó. E rendelkezés szerint a szerzői jogok tulajdonosának kizárólagos joga az, hogy engedélyezze a (rádió- vagy televízió útján) sugárzott művének a közönséghez való vezetékes közvetítését, amennyiben az ilyen közvetítést az eredeti sugárzó szervezettől eltérő szervezet végzi.

Mint ahogy a miniszteri indokolás rámutat, van számos tagországa a Berni Uniónak, amely a „must carry” továbbközvetítések esetében nem ismer el egy ilyen külön jogot. Ezek az országok abból indulnak ki, hogy az eredeti sugárzott programok tekintetében a BUE 11bis cikke (1) bekezdésének (i) pontjában rögzített sugárzási jog alapján már eleve annak

figyelembe vételével történik meg a jogosítás a szerzői jogok tulajdonosai részéről, hogy a sugárzott programokat ahhoz a közönséghez közvetítik, amelyhez a „must carry” kötelezettség alapján vezetékes úton is hozzáférhetővé kell tenni azokat. A „must carry” programelosztók lényegében az eredeti sugárzó szervezet javára kötelesek eljárni; azok tevékenységét teljesítik ki; így csak formálisan lehet arról beszélni, hogy az eredeti sugárzó szervezettől eltérő szervezet általi felhasználásról van szó. A felhasználás köre nem bővül, ugyanazok a művek, ugyanakkor, ugyanolyan formában és ugyanahhoz a közönséghez jutnak el; ezért indokolatlan, hogy a jogtulajdonosok még egyszer jogosítsák mindezt, s különösen, hogy további díjigénnyel lépjenek fel. Ugyanakkor a Berni Unió más tagországai a 11bis cikk (1) bekezdésének (ii) pontját úgy értelmezik, hogy hiába az eredeti sugárzó szervezet számára már egyszer megadott jogosításnak megfelelően járnak el a vezetékes „must carry” programelosztók, mégis az eredeti sugárzó szervezettől eltérő szervezetekről van szó, s így úgy látják, hogy a rendelkezés szó szerint értelmezése alapján a „must carry” programelosztásra is indokolt kiterjeszteni a jogtulajdonosok jogait.

b) Nincs külön norma az *acquis communautaire* keretében, amely a „must carry” programelosztás szerzői jogi szabályozására vonatkoznék. Harmonizálás hiányában az Európai Unió tagországai is épp olyan megosztottak abban a tekintetben, hogy a fent jelzett két értelmezési lehetőség közül melyiket választják, mint a Berni Unió többi tagországai. Az eljáró tanács nem vállalkozhatott egy, az összes uniós tagországra kiterjedő részletes összehasonlító tanulmányra (annál is inkább, mert a jelen ügyben ez nem szerepel közvetlen kérdésként), de egyes, könnyebben hozzáférhető forrásokból elegendő adat állt rendelkezésére ennek a megállapításnak a megerősítésére; hisz például Ausztria (a szerzői jogi törvény 17. cikkének (3) bekezdése), Írország (a szerzői jogról és a szomszédos jogról szóló törvény 103. cikke) és az Egyesült Királyság (a szerzői jogról, az ipari mintákról és a szabadalmakról szóló törvény 73. cikke) törvényei egyértelműen a szabad felhasználások körébe sorolják a „must carry” vezetékes műsorelosztást (s azt, hogy ebben a tekintetben nem történt elmozdulás az Európai Unión belüli harmonizálás irányában, mutatja az, hogy például az ír törvényt az említett rendelkezéssel 2000.-ben fogadták el).

c) Az Szejt. esetében a törvényhozó tehát a kétféle lehetséges és a nemzeti törvények szintjén egyaránt alkalmazott értelmezés közül a szerzői jogok tulajdonosai számára kedvezőbbet választotta. Ez természetesen – a nemzeti elbánás kötelező elvéből következően – azt is jelenti, hogy a magyar szerzői jog alapján azoknak az országoknak a jogtulajdonosai számára is fennáll a díjigény, amelyekben a magyar szerzők nem élveznek ilyen díjigényt.

d) A miniszteri indokolásban foglalt levezetésből az is világosan kitűnik, hogy az Szejt. 28. §-ának (1)-(3) bekezdésében szabályozott jog és a § (6) bekezdésében foglalt díjigény jogi természete eltérőként ítéltető meg. Az (1)-(3) bekezdésben foglaltak egy eredetileg kizárólagos jogként megfogalmazott jog kötelező közös jogkezeléséről szólnak, míg a (6) bekezdés a Rtv. 117. §-ával összevetve törvényi engedély léteire utal. Az utóbbi rendelkezésekből azért lehet következtetni törvényi engedély fennálltára, mert továbbra is hatályban van az Rtv. 117. §-ának (1) bekezdése, amely nem csupán engedélyt ad a kábelhálózatok számára a sugárzott közszolgálati műsorok elosztására, de kötelezi is azokat arra. Az Szejt. 28. §-ának (6) bekezdése csak díjfizetési kötelezettséget ír elő erre az esetre. Miután a törvényi engedély (és kötelezettség) már megvan, nincs arról szó, mint a § (2) bekezdésében; nevezetesen arról, hogy a szerzői jogok tulajdonosainak a hozzájárulását csak

akkor lehet megadottnak tekinteni, ha a továbbközvetítői szervezet a megállapított díjat befizette. Az engedély megvan, csak éppen díjat kell fizetni – éppen ez a törvényi engedély lényege.

e) A BUE 11*bis* cikkének (2) bekezdése lehetőséget ad a BUE-ben részes országoknak, hogy a cikk(1) bekezdésében megjelölt jogok (ide értve természetesen a sugárzott művek továbbközvetítésére vonatkozó jogot is) gyakorlására feltételeket írjanak elő. Annak előírása, hogy egy ilyen jog csak közös jogkezelés útján gyakorolható, nyilvánvalóan az adott jog gyakorlására vonatkozó feltétel. Azonban a BUE revíziós értekezleteinek a jegyzőkönyveiből kitűnik – s ennek megfelelően a bekezdés egységes értelmezése az – hogy annak alapján törvényi engedély (vagy kényszerengedély) is bevezethető.

f) Miután a Rtv. 117. §-ának (1) bekezdéséből és az Szjt. 28. §-ának (6) bekezdéséből az tűnik ki, hogy a vitatott esetben törvényi engedélyről van szó, megjegyzendő az is, hogy a törvényi engedély esetén fizetendő díj tekintetében a BUE 11*bis* cikke (2) bekezdésének a második mondatát kell figyelembe venni, amely előírja, hogy az ilyen esetben méltányos díjazás jár, amelynek összegét, megállapodás hiányában az illetékes hatóság állapítja meg.

III. Válasz a feltett kérdésekre

Ad 1. (Van-e az ORTT-nek véleményezési joga a szerzői jogi tarifák felosztást kompenzáló emelésével kapcsolatban? Amennyiben van ilyen joga, azzal mi módon élhet, s milyen jogorvoslati lehetőségek állnak az ORTT rendelkezésére?)

A Szjt. 28. §-ának (2) és (3) bekezdésében, illetve (6) bekezdésében foglalt jogok eltérő jellege, amely a vonatkozó díjak megállapításának a rendjére is hatással van

a) Az Szjt. 28. §-ának a jelenleg hatályos (2) és (3) bekezdése így rendelkezik:

„(2) A rádió- vagy televízió-szervezet, illetve a saját műsort a nyilvánossághoz vezeték útján vagy másként közvetítő műsorában sugárzott, illetve közvetített műveknek sugárzással, vezeték útján vagy egyéb módon – az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával – a nyilvánossághoz történő egyidejű, változatlan továbbközvetítéséhez a szerző hozzájárulását megadottnak kell tekintetni, ha a továbbközvetítő szervezet az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezetnek a megállapított díjat befizette.

(3) A jogosultak díjigényüket csak közös jogkezelés útján érvényesíthetik, díjukról csak a felosztás időpontját követő hatállyal, a rájuk jutó összeg erejéig mondhatnak le.

A 2003. évi CII. tv. (a továbbiakban: „a Szjtm.”) 61. §-a szerint a fenti (2) és (3) bekezdés helyébe – 2004. május 1.-i hatállyal a következő rendelkezések lépnek:

„(2) A szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy a rádió- vagy televízió-szervezet, illetve a saját műsort a nyilvánossághoz vezeték útján vagy másként közvetítő műsorában sugározott, illetve közvetített művének sugárzással, vezeték útján vagy egyéb módon – az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával – a nyilvánossághoz történő egyidejű, változatlan és csonkítatlan továbbközvetítésére engedélyt adjon.

(3) A jogosultak a (2) bekezdésben meghatározott jogukat csak közös jogkezelés útján gyakorolhatják, díjukról csak a felosztás időpontját követő hatállyal, a rájuk jutó összeg erejéig mondhatnak le. A díjakat az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet állapítja meg a többi jogosult közös jogkezelő szervezeteivel egyetértésben. A továbbközvetítő szervezet a megállapított díjat az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezetnek köteles befizetni.

b) A 28. § (6) bekezdése nem változott az Szjt.-nek az Szjtm. általi módosítása során:

„(6) A magyar közszolgálati műsorszolgáltató rádió- vagy televízió-szervezet műsorában sugározott, vezetéken vagy másként közvetített művek továbbközvetítéséért járó díjakat a Műsorszolgáltatási Alapból kell megfizetni; erről az Alap kezelője gondoskodik.”

Ezzel az Rtv. 117. §-ának (1) és (2) bekezdésében szabályozott műsorelosztási kötelezettség alapján fizetendő jogdíjak sorsát rendezte a hatályos szerzői jogi törvény. Az Rtv. említett rendelkezéseinek a szövege a következő:

„117. § (1) 1996. július 1-jétől az üzemben tartó köteles rendszere révén elosztani a közszolgálati műsorszolgáltató valamennyi műsorát, amennyiben ezek vételkörzete kiterjed az adott fejállomásra. Ezeket a műsorokat alapszolgáltatásként kell elosztani és ezekért a műsorszolgáltatásokért többletdíjat az előfizetőtől nem lehet kérni.

(2) Az elosztás valamennyi közszolgálati műsorszolgáltató számára díjmentes és a közszolgálati műsorszolgáltató sem követelhet műsorai elosztásáért az üzemben tartótól ellenszolgáltatást.”

c) Az irányadó törvények fent idézett rendelkezéseiből – a fenti II. részben foglalt elemzés alapján – az következik, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatók programjainak a vételkörzetben való kötelező továbbközvetítése esetén nincs a szerzőknek kizárólagos joguk a továbbközvetítés jogosítására; tehát ebben az esetben az Szjt. 28. §-ának (2) bekezdése – amely a szerzők ilyen jogáról szól – nem alkalmazható. Az Rtv. 117. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben a kábelhálózatok törvényi engedély alapján jogosultak az ilyen programok továbbközvetítésére; nincs szükség a szerzők engedélyére (mi több, törvényből folyó kötelezettségük az ilyen programok továbbközvetítése). A szerzőknek – az Szjt. 28. §-ának a (6) bekezdése alapján – csupán díjigényük van ilyen esetben.

Mint ahogy az a fenti II. részben foglalt elemzésből kitűnik, az ilyen törvényi engedély összhangban áll a BUE-val (s az *acquis communautaire*-rel is). A BUE 11bis cikkének (2) bekezdése szerint, az ilyen törvényi engedély estén „méltányos jogdíj” jár a szerzőknek, amelyet a szerzők és a felhasználók közötti megállapodás hiányában az illetékes hatóság állapít meg.

Az Szjt 28. §-ának (2) bekezdése szerinti jog alapján járó díj és a felhasználás egyéb feltételei megállapításának a rendje

d) A szerzők a Szjt 28. §-ának (2) bekezdésében meghatározott jogukat kötelező közös jogkezelés útján gyakorolhatják. Az eljáró tanács ebben a pontban áttekinti az említett jog ilyen gyakorlására vonatkozó szabályokat; a következő (e) pontban külön foglalkozik azzal az egyeztető testületi eljárással, amelyet a felek akkor vehetnek igénybe, ha a felhasználó és a jogosultak, illetve azok közös jogkezelő szervezete között nem jön létre megállapodás a 28. § (2) bekezdés szerinti felhasználásért járó díjazásról és a felhasználás egyéb feltételeiről; majd az (f) pontban kifejti véleményét arról, hogy a 28. § (2) bekezdésére szabott szabályok alkalmazása mennyiben terjeszthető ki a Rtv. 117. §-ának (1) bekezdése és az Szjt 28. §-ának (6) bekezdése által meghatározott törvényi engedélyre és az ahhoz kapcsolódó díjigényre; végül a (g) pontban összegzi véleményét az 1) számú kérdésre vonatkozóan.

Mint ahogyan az Szjt. 28. §-ának (3) bekezdéséből kitűnik, a szerzőknek a § (2) bekezdése szerinti elvileg kizárólagos joga annyiban korlátozást szenved, hogy ők maguk nem jogosultak annak a gyakorlására; ezt a jogot csak közös jogkezelés útján gyakorolhatják. A kizárólagos jognak ez a korlátozása azonban csak a jogosultak és a közös jogkezelő szervezet viszonyában áll fenn; a közös jogkezelő szervezet és a „felhasználók” – vagyis a kábelhálózatok – viszonyában a közös jogkezelő szervezet az említett kizárólagos jog alapján áll, amelynek a gyakorlására a törvény rendelkezése folytán egyedül jogosult. Ebből következik az a mechanizmus, amelyet az Szjt. szabályoz, s amelynek lényege az, hogy a közös jogkezelő szervezet *állapítja meg* a fizetendő jogdíjat, lévén hogy a kizárólagos jogok tulajdonosai általában jogosultak arra, hogy megállapítsák a jogosítás fejében fizetendő díjat; s csak azoknak engedélyezzék a felhasználást, akik az általuk megállapított díjat hajlandók megfizetni. E mechanizmus elemei a következők:

– A Szjt. 28. §-ának a Szjtm. által módosított (3) bekezdése szerint a díjat az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet – vagyis az Artisjus – *állapítja meg* a többi jogosult közös jogkezelő szervezeteivel egyetértésben. A továbbközvetítő szervezet az Artisjus-nak köteles befizetni az így megállapított díjat.

– A közös jogkezelés általános szabályai körében található 90. § rendelkezései alapján a közös jogkezelő szervezet, jelen esetben az Artisjus, rendszeres időközönként *megállapítja* az egyes felhasználási módok tekintetében – a felhasználókra indokolatlan megkülönböztetés nélkül vonatkozó – jogdíjakat és a felhasználás egyéb – szintén indokolatlan különbségtétel nélkül érvényesülő – feltételeit.

– A 90. § hatályos (2) bekezdésének a jelen ügy szempontjából releváns része a következőképpen rendelkezik:

„A jogdíjak és egyéb feltételek *megállapításához* a miniszter *jóváhagyása* szükséges. A miniszter a jóváhagyás előtt *véleményt* kér a jelentős felhasználóktól és a felhasználók érdekképviselői szervezeteitől... A jóváhagyás a jogdíjak és egyéb feltételek alkalmazásának és a Magyar Közlönyben való nyilvánosságra hozatalának feltétele; nem zárja ki, illetve nem érinti azonban az egyéb jogszabályok érvényesülését a jogdíjak és az egyéb feltételek tekintetében.” (A kiemelés az eljáró tanácstól.)

A fent idézett rendelkezéshez fűzött miniszteri indokolás utal arra, milyen „egyéb jogszabályok érvényesüléséről” lehet például szó:

„A törvény egyértelművé teszi, hogy a díjszabás jóváhagyása csak a Magyar Közlönyben való közzététel feltétele. Nem zárja ki, illetve nem érinti azonban az egyéb jogszabályok érvényesülését a jogdíjak és az egyéb feltételek tekintetében. Így nem kizárt a közös jogkezelő szervezet díjszabásának általános szerződési feltételként történő megtámadása a Ptk. 209-209/D. §-ai alapján. Hasonlóképpen helye lehet továbbá a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényben megállapított, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmát szabályozó rendelkezések alkalmazásának a közös jogkezelő szervezetek esetében is (90. §)”.

Az Szjtm. 73. §-ának (1) bekezdése szerint a fent idézett rendelkezés, 2004. május 1.-i hatállyal, akként módosul, hogy a miniszter (aki ebben az esetben a nemzeti kulturális örökség miniszterét jelenti) a jogdíjak és feltételek jóváhagyása előtt köteles a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökének a *véleményét* is kikérni.

– A 90. § hatályos (3) bekezdése így szól:

„A jogdíjakat és a felhasználás egyéb feltételeit tartalmazó díjszabást a jogkezelő egyesület a jóváhagyást követően a Magyar Közlönyben saját nevében nyilvánosságra hozza.”

A Szjtm. 73. §-ának (2) bekezdése szerint a fent idézett (3) bekezdés a következő mondattal egészül ki.

„Ennek megtörténteig az előző időszakra megállapított és jóváhagyott – a Magyar Közlönyben korábban nyilvánosságra hozott – díjszabást kell alkalmazni akkor is, ha az időtartam, amelyre ez utóbbi díjszabást megállapították, időközben lejárt.”

Egyeztető eljárás abban az esetben, ha a közös jogkezelő szervezet és a kábelhálózatok nem tudnak megegyezni a 28. § (2) bekezdése szerinti jog alapján járó díjban, illetve a felhasználás egyéb feltételeiben

e) Az Szjt. 28. §-ának (2) bekezdésben meghatározott, kötelező közös jogkezeléssel korlátozott kizárólagos jog által érintett esetekre egyeztető eljárást is lehetővé, illetőleg, ha bármelyik fél kéri, kötelezővé tesz a törvény. Erre a hatályos Szjt.-ben a következő rendelkezések vonatkoznak:

„102. § Ha a nyilvánossághoz – az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával – történő egyidejű változatlan továbbközvetítéssel kapcsolatban a felhasználó és a jogosultak, illetve azok közös jogkezelő szervezete között nem jön létre megállapodás a díjazásról és a felhasználás egyéb feltételeiről, bármelyik fél a 103. § alapján létrehozott egyeztető testülethez fordulhat.

103. § (1) Az egyeztető testület megalakítására a választottbírásról szóló 1994. évi LXXI. törvény II. fejezetében foglalt szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy az egyeztető testület tagjait a szerzői jogi szakértő testület... tagjai közül kell kijelölni.

(2) Az egyeztető testület a szerzői jogi szakértő testületen belül működik.

104. §. (1) Az egyeztető testület eljárásának célja, hogy a felek közötti megállapodás létrehozását elősegítse. A testület eljárása nem érinti a 90. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazhatóságát.

(2) Ha a felek között nem jön létre megállapodás, az egyeztető testület javaslatot készít a megállapodás tartalmára, amelyet a felekkel írásban közöl.

(3) A javasolt megállapodást a felek kifejezetten vagy hallgatólagosan elfogadhatják. Hallgatólagos elfogadásnak kell tekinteni, ha a megállapodási javaslatot a fél a kézbesítéstől számított három hónapon belül nem kifogásolja az egyeztető testületnél.

(4) Ha az egyeztető testület a 105. §-ban foglalt szabályok megsértésével járt el, a sérelmet szenvedett fél az egyeztető testület döntése alapján létrejött megállapodást az annak hatálybalépésétől számított három hónapon belül bíróság előtt megtámadhatja.

105. § (1) Az egyeztető testület eljárása során a feleket egyenlő elbánásban kell részesíteni, és mindegyik félnek meg kell adni a lehetőséget, hogy álláspontját előadhassa. Az egyeztető testület a feleket az eljárásban való részvételre, eljárási cselekmények lefolytatására nem kötelezheti, kivéve, ha a felek ebben megállapodnak. Egyebekben az egyeztető testület – a (2) bekezdésben említett szabályzat keretein belül – az eljárási szabályait, valamint a díjszabását maga állapítja meg.

(2) Az egyeztető testület eljárási szabályzatát a szerzői jogi szakértő testület dolgozza ki és az igazságügy-miniszter hagyja jóvá. A jóváhagyást megelőzően be kell szerezni a Magyar Szabadalmi Hivatal felügyeletét ellátó miniszter, valamint a nemzeti kulturális örökség miniszterének véleményét.” (Természetesen mindez már megtörtént.)

A fenti rendelkezéseknek az Szjtm. hatályba lépésével – 2004. május 1.-el – bekövetkező módosulásai közül a jelen ügy szempontjából csak annak van jelentősége, hogy a 104. § (1) bekezdése második mondatának a helyébe a következő rendelkezés lép:

„A közös jogkezeléssel kapcsolatos vitában kedvezményezett egyeztető testületi eljárásról a testület haladéktalanul tájékoztatja a minisztert...”

Mennyiben alkalmazhatók az Szjt 28. §-ának (2) bekezdése szerinti jog alapján járó díj, és a felhasználás egyéb feltételei, megállapításának a rendje – ide értve az egyeztető eljárást – a § (6) bekezdés szerinti, törvényi engedélyhez kapcsolódó díjigényre?

f) A kérdés most már az, vajon a fenti rendelkezések alkalmazhatók-e nemcsak a 28. § (2) bekezdése szerinti kötelező közös jogkezelés alá eső jogra, de a § (6) bekezdése szerinti (törvényi engedélyhez kapcsolódó) jogdíjigényre is, s ha alkalmazhatók, miképpen.

Kétségtelenül, a 28. § (6) bekezdése esetében nincs szó az ugyanazon § (2) bekezdésében meghatározott kötelező közös jogkezeléssel korlátozott kizárólagos jogról, továbbá a díj fizetésére sem a felhasználó köteles, hanem helyette egy állami intézmény Alapja. Elvileg tehát lehetne azt mondani, hogy a díj megállapítására vonatkozó szabályok, ide értve az egyeztető eljárásra vonatkozó szabályokat is, nem vonatkoznak a § (6) bekezdésére, hisz azok az említett „kizárólagos jogról” és a felhasználók részéről történő véleményezésről, illetve a felhasználók által kezdeményezett egyeztető eljárásról szólnak.

Ebben az esetben azonban felmerül a kérdés, hogy milyen szabályok szerint lehet megállapítani, kifizetni és felhasználni a 28. § (6) bekezdésében említett díjat. A kérdés jogos, miután az Szjt. nem tartalmaz külön szabályokat erre az esetre. Ilyen külön szabályozás hiányában valószínűsíthető lehet a törvényhozó szándékát arra vonatkozóan, hogy a § (2) bekezdése alapján fizetendő díjakra vonatkozó szabályokat kell megfelelően – *mutatis mutandis* – alkalmazni, tehát olyan módon, hogy azok betölthessék a hiányzó külön szabályozás szerepét, figyelembe véve azonban a (6) bekezdés szerinti díjigény eltérő jellegét.

Ebből az következik, hogy a díjat ugyancsak az Artisjushoz kell befizetni és a 28. § (3) bekezdése szerint kell felosztani (hisz semmilyen más lehetőség nem körvonalazható az Szjt alapján), továbbá, hogy a felhasználókra vonatkozó rendelkezéseket úgy kell értelmezni, mint amelyek a (6) bekezdés esetében az Alapot jelentik (hisz bár az Alap nyilvánvalóan nem felhasználó, de a díjat a felhasználók helyett fizeti).

A felhasználókra vonatkozó szabályok *mutatis mutandis* alkalmazásából az is következne, hogy, ha a (6) bekezdés szerinti díjat is az Artisjus „állapíthatná meg” – a miniszter jóváhagyásával – a 90. § (2) bekezdésében meghatározott módon, a miniszternek az említett rendelkezés alapján az Alap véleményét is ki kellene kérnie, hisz azok a felhasználók, akik helyett fizetnie kell, nyilvánvalóan megfelelnek a „jelentős felhasználók” fogalmának. Továbbá, az is nyilvánvaló, hogy a nézők/hallgatók felé költségmentes, a kábelhálózatok részéről pedig kötelező programelosztás olyan sajátos felhasználás, amely esetében nem lehet szó a kereskedelmi műsorszolgáltatók programjai üzleti célokból ellenszolgáltatás fejében történő továbbközvetítésére megállapított díjtarifák alkalmazásáról.

Kétséges azonban, hogy a törvényi engedély jogi természetéhez a (a közös jogkezelő általi) *megállapítás* – (a felhasználó általi) *véleményezés* – (a miniszter általi) *jóváhagyás* modell illik-e. A BUE 11 *bis* cikkének az ilyen törvényi engedélyekre vonatkozó (2) bekezdéséből inkább a (a közös jogkezelő és a díj fizetésére kötelezett szerv közötti) *egyeztetés*, az ennek eredményeként történő *megállapodás*, megállapodás hiányában pedig – mint ahogy arról a BUE említett rendelkezése szól – az illetékes hatóság általi *megállapítás* modell alkalmazásának az indokoltsága tűnik ki.

g) Az 1. kérdésre adott válasz összefoglalása:

Az Alap által a Szjt. 28. §-ának (6) bekezdése alapján fizetendő díj összegének meghatározására – az Szjt. irányadó rendelkezéseinek a fenti elemzésből adódó megfelelő (*mutatis mutandis*) módon való alkalmazásával – a következő eljárás indokolt, figyelemmel a díjigénynek a Rtv. 117. §-a (1) bekezdéséből és magából az Szjt. említett rendelkezéséből adódó jogi természetére (törvényi engedély alapján fizetendő díj jellegére) valamint a BUE 11*bis* cikke (2) bekezdésének az ilyen díjigényekre vonatkozó fent hivatkozott rendelkezésére:

- (1) bármely következő időszakra vonatkozó díj összegére vagy az Artisjus vagy az Alap ajánlatot tesz megfelelő indokolással (nyilván ez inkább az Artisjus részéről történik meg; ebben az esetben azonban nem a díj „megállapításáról,” hanem a díj összegére vonatkozó ajánlatról van szó);**
- (2) amennyiben a másik fél az ajánlatot elfogadja, megállapodás születik a díj összegéről;**
- (3) amennyiben a másik fél nem fogadja el az ajánlatot, tárgyalás kezdődik a két fél között;**
- (4) amennyiben a két fél közötti tárgyalás eredményt hoz, megállapodás születik a díj összegéről;**
- (5) amennyiben a két fél közvetlen tárgyalás útján nem tud megegyezni, a Szerzői Jogi Szakértő Testület kebelén belül működő egyeztető testületet kérik fel a fent vázolt egyeztető eljárás lefolytatására;**
- (6) amennyiben a felek az egyeztető testület közreműködésével megegyeznek, illetve – akár hallgatólagosan is – elfogadják a testületnek a megállapodás tartalmára vonatkozó javaslatát, létrejön a megállapodás;**

- (7) a felek a létrejött megállapodást – akár a (2), akár a (4), akár a (6) pontban írtak szerint jön az létre – felterjesztik a miniszterhez, aki azt „jóváhagyja” (amely esetben a jóváhagyás nyilvánvalóan, legalább is általában, a megállapodás tudomásul vételét jelenti);
- (8) amennyiben a felek esetleg még az egyeztető testület eljárása alapján sem jutnak megállapodásra (mert valamelyik fél, vagy mindkettő, nem fogadja el az egyeztető testület által kidolgozott megállapodási javaslatot), a felek az ügyet a miniszter elé terjesztik, aki ilyen esetben a díjat olyan mértékben „hagyja jóvá” – az egyeztető testület javaslatát is figyelembe véve – amilyen mértékben azt indokoltnak találja (ilyen esetben tehát a „jóváhagyás” gyakorlatilag a díjnak a BUE 11 *bis* cikke (2) bekezdése szerinti „megállapítását” jelenti);
- (9) a megállapodás létrejöttéig, illetve a díjnak a miniszter általi megállapításáig a korábbi időszakra megállapított díj alkalmazandó (nyilvánvalóan azzal, hogy ha az utólagos megállapodás, illetve a miniszter döntése alapján az adott időszakra szóló díj eltér attól, akkor a különbséget utólagos fizetéssel, illetve beszámítással megfelelően rendezni kell);
- (10) miután valójában nem az Szjt. 28. §-ának (2) bekezdése, illetve 90. §-a szerinti díjmegállapításról van szó, a megállapodás szerinti, illetve a miniszter által megállapított díjat nem kell a Magyar Közlönyben közzétenni.

Ad 2. (Tekintettel arra, hogy az Alap által finanszírozandó „szolgáltatás” – a közszolgálati műsorszolgáltatóknak a kötelező módon való továbbközvetítése („must carry”) – mennyisége és minősége nem változik, az árszínvonal változása pedig az évről évre történő inflációkövetéssel kezelt, van-e az Artisjus-nak jogalapja arra, hogy a Szjt. változását, és az ebből adódó saját bevétel-kiesését a tarifák megemelésével kompenzálja?)

A Szjt. 28. §-ának (3) bekezdése a jogdíjak elosztási arányáról, amelynek módosítására tekintettel az Artisjus a § (6) bekezdése alapján fizetendő díjnak az infláció mértékét meghaladó növelését követeli

Az hatályos Szjt. 28. §-ának (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(4) A befolyt díjnak a költségek levonása után fennmaradó összegéből – ha az érintett közös jogkezelő szervezetek évente március 31.-ig másként nem állapodnak meg – tizenhárom százalék a filmgyártókat, húsz százalék a filmalkotások mozgóképi alkotóit, három százalék a képzőművészeket, az iparművészeket és a fotóművészeti alkotások szerzőit, tizenöt százalék a filmírókat, tizenkilenc százalék a zeneszerzőket és a zeneszövegírókat, valamint harminc százalék az előadóművészeket illeti meg.”

Ez a rendelkezés a Szjtm. 61. §-a szerint, 2004. május 1.-i hatállyal, a következőképpen módosul:

„(4) A befolyt díjaknak a költségek levonása után fennmaradó összegéből – ha az érintett közös jogkezelő szervezetek évente március 31.-ig másként nem állapodnak meg – tizenhárom százalék a filmgyártókat, tizenkilenc százalék a filmalkotások mozgóképi alkotóit, három százalék a képzőművészeket, az iparművészeket és a fotóművészeti alkotások szerzőit, tizenegy százalék a filmírókat, tizenöt és fél százalék a zeneszerzőket és zeneszövegírókat, huszonhat és fél százalék az előadóművészeket, valamint kilenc százalék a hangfelvétel előállítókat illeti meg.”

Az elosztási arányok tehát a következőképpen alakulnak:

- nem változik a részesedésük a filmgyártóknak (13%) valamint a képzőművészeknek, az iparművészeknek és a fotóművészeti alkotások szerzőinek (3%),
- csökken a részesedésük a filmalkotások mozgóképi alkotóinak (20%-ról 19%-ra), a filmíróknak (15%-ról 11%-ra), a zeneszerzőknek és a zeneszövegíróknak (19%-ról 15,5%-ra), és az előadóművészeknek (30%-ról 26,5%-ra),
- viszont részesedést (9%-ot) kapnak a hangfelvétel-előállítók is.

Az elosztási arányok megváltoztatása a részesedésre jogosultak megállapodása alapján, és ennek hatása a fizetendő díj összegére

Az Szjt. 28. §-a (4) bekezdésének mind a hatályos szövege, mind pedig a 2004. május 1-jén hatályba lépő módosult szövege lehetővé teszi, hogy a bekezdésben szereplő jogosulti csoportok évente március 31-ig más elosztási kulcsokban állapodjanak meg. A kérdés az, hogy ilyen esetben az a jogosulti csoport, amelynek a részesedési aránya csökken, követelheti-e az összdíj mértékének olyan arányú növelését, hogy a részesedése abszolút mértékben mégsem csökkenjen (illetőleg, ha a díjnak az infláció mértékével való növelése elfogadott elv, a növekedés olyan mértékű legyen, mintha nem csökkent volna a részesedési kulcsa). Erre a kérdésre nyilvánvalóan nemleges válasz kínálkozik. Az összdíj ilyen alapon való növelése abszurd eredményre vezethetne, s a jogosulti csoportok közötti összejátszásra is módot adna (az egyik évben az egyik csoportnak, a másikon egy másik csoportnak, a harmadik évben egy harmadik csoportnak emelnék a részesedési arányát a többi csoport „terhére,” anélkül, hogy ennek következtében bármelyik csoport részesedése csökkenne; csupán a díj fizetésére kötelezettek terhei növekednének egyre).

Az elosztási arányok megváltoztatása törvényi módosítással változatlan jogosulti csoportok esetén

Nyilvánvalóan a törvényhozó is felhasználhatja az Szjt. valamely módosítását arra, hogy maga megváltoztassa a meglévő jogosulti csoportok közötti felosztási kulcsokat. Ezzel esetleg maguknak a jogosulti csoportoknak a megállapodását szentesítheti, de ilyen megállapodás nélkül is véghez vihet módosítást, például annak a felismerésnek alapján, hogy azok eddig nem voltak teljesen igazságosak, vagy pedig a sugárzott és továbbközvetített programok struktúrájában mentek végbe olyan belső változások, amelyek ilyen módosítást indokoltá tesznek. Az eljáró tanács véleménye szerint ilyenkor sem indokolt csupán a felosztási kulcsok változása miatt az összdíjat emelni.

Az elosztási arányok megváltozása azáltal, hogy az Szjt. 28. §-a (4) bekezdésének a módosítása révén a díj új jogosulti csoport részére is jár

A vita tárgyát képező esetben arról van szó, hogy a törvényhozó az eddigi jogosulti csoportok részesedési joga mellett egy új csoportnak a részesedési jogát is elismerte, s ezért egyidejűleg egyes jogosulti csoportok részesedési arányát szükségképpen csökkentette.

Az Alap véleménye szerint a felosztási kulcsok ilyen módon bekövetkező változására figyelemmel sem indokolt az általa fizetendő díj emelése, mert a szolgáltatás, vagyis a közszolgálati műsorszórók programjainak vezeték útján történő külön ellenszolgáltatás fejében való elosztása, nem változik.

A „szolgáltatás” ilyen értelemben valóban nem változik. **A jogosulti kör bővítése azonban azt jelenti, hogy a törvényhozó nemcsak a felosztási arányokon változtat, hanem egy új jogosulti kör díjigényét is elismeri a „szolgáltatásra” vonatkozóan, egy olyan díjigényt, amire az Szjt. 28. §-ának (6) bekezdése szerinti díj korábbi mértékénél még nem voltak, s nem is lehettek figyelemmel. Ezért az eljáró tanács indokoltnak látja azt, hogy az Artisjus ezt a körülményt a fizetendőösszdíj mértékét növelő tényezőként próbálja érvényesíteni.**

A fentiekből azonban nem következik az, hogy azösszdíjat pontosan annyival kell emelni a 2004. évre vonatkozóan, hogy minden korábban is részesedő jogosulti csoport legalább annyit kapjon, mint az eddigi részesedés és – ha a díjak infláció-követő növelését egyébként adótnak veszik a felek – annak az inflációval növelt mértéke. Mint ahogyan az eljáró tanács erre a fentiekben rámutatott, a „must carry” műsorelosztás körében törvényi engedélyről van szó, amelynek az esetében „méltányos díjazás” jár. A „méltányos díjazás” elve az adott felhasználás összes – esetleg az idők folyamán változó – körülményeinek, s valamennyi érintett fél érdekeinek, így a díjfizetésre kötelezettjeinek is, a megfelelő, méltányos figyelembevételét kívánja meg.

Annak megállapítása, hogy az adott esetben pontosan milyen összegű lehetne a „méltányos díj” nem tartozik a felkérésben feltett kérdések közé, de az eljáró tanács – amely a Szerzői Jogi Szakértő Testületre irányadó általános szabályok szerint nem végezhet bizonyítási jellegű tevékenységet s egyedül a rendelkezésére bocsátott dokumentumok és adatok alapján dönt – nincs is abban a helyzetben, hogy e tekintetben most állást foglaljon. Az ilyen jellegű kérdésekkel való foglalkozás egyébként is inkább a Testület kebelén belül speciális eljárási szabályokkal működő egyeztető testület feladatkörébe illik, amely azonban csak a felek, vagy legalább az egyik fél, kifejezett felkérésére járhat el.

Ad 3. (Beavatkozhat-e az Artisjus a tarifa-emeléssel egy „kétharmados” törvénybe, „az abban szabályozott elosztási rendbe”?)

Amikor az Alap egy „kétharmados” törvénybe való beavatkozásról szól, nyilván a médiatörvényre (az Rtv.-re) gondol. Az új jogosulti csoport javára való jogdíjigény elismerése az Szjt. keretében – amely nem kétharmados törvény – nem jár a médiatörvény módosításával, hisz annak 117. §-a semmiben nem módosul. Az Alapnak az Szjt. 28. §-a (6) bekezdése szerinti díjfizetési kötelezettsége ugyan az Rtv. 117. §-ának (1) bekezdésében adott törvényi engedélyből következik, de a díj mértékét nem az Rtv. határozza meg, hanem az a szerzői jogi szabályozásra figyelemmel a fentiekben leírt eljárás útján és szempontok alapján határozható meg. A díj felosztási rendjét pedig ugyancsak az Szjt szabályozza 28. §-ának (4) bekezdésében. Az Artisjus csupán az új jogosulti csoport beiktatásából adódó következményeket szeretné levonni az általa javasolt módon a díj összege tekintetében.

Ad 4. (Van-e az ORTT-nek véleményezési joga az Szjt. módosításával kapcsolatban?)

Ami a törvény-előkészítésben való részvételre és különösen a véleményezésre való jogosultság kérdését illeti, az abban való állásfoglalásra nem terjed ki a Testület hatásköre.

Budapest, 2004. január 29.

Dr. Gönczöl Tünde
a tanács elnöke

Herczegné dr. Karas Mónika
a tanács előadó tagja

Dr. Debreczenyi Ferenc
a tanács szavazó tagja